

Varovný příběh redaktora Vavřince

Třicetiletý Vavřinec, redaktor dětského časopisu Trojlístek, jinak vzorný manžel a otec tří dětí, toužil po nevšedních sexuálních zážitcích, kterých se mu od jeho manželky Karličky, redaktorky ženského časopisu Kastrůlek, nedostávalo. Není proto divu, že byl pravidelným hostem na internetových stránkách pro dospělé, kde muži i ženy volnějších mravů nabízeli své služby. Počátkem ledna tak odpověděl na inzerát slečny Niké, nabízející „nezapomenutelné překvapení“. Až v průběhu jejich emailové korespondence, ve které si vyměňovali své preference forem jejich budoucího pohlavního styku, se Niké Vavřincovi svěřila, že jí je teprve čtrnáct let. To ovšem Vavřince neodradilo, ba naopak jeho zájem ještě zvýšilo. Navrhl Niké, že na příští sobotu zajistí pokoj v penzionu za městem a vyzvedne ji na nádraží. S tím Niké souhlasila. O nějaké odměně za poskytnuté služby přitom nepadlo ani slovo.

Hned druhý den však Vavřince od matky slečny Niké obdržel email, že objevila jeho korespondenci s její nezletilou dcerou, a pokud jí do konce týdne nezaplatí 50.000 Kč, přepoše jejich emailovou korespondenci jednak Vavřincově manželce a jednak jeho zaměstnavateli. Vavřinec dobře věděl, co by to pro něj znamenalo: rozvod, ostuda a „vyhazov“ ze zaměstnání.

V situaci, kdy Vavřinec horečně přemýšlel, jak získat peníze na zaplacení požadované částky, obdržel předvolání k podání vysvětlení na Policii ČR. Zde se Vavřinec ke své korespondenci s Niké plně doznal a upřímně svého poklesku litoval. Po sepsání úředního záznamu o podání vysvětlení mu sdělili policisté informaci, která ho zcela šokovala: za nezletilou Niké i za její matku se vydával šedesátiletý invalidní důchodce Ferdinand, který ve snaze získat prostředky na zaplacení svého více jak půl milionového dluhu během uplynulého měsíce identickým způsobem od sedmi zájemců o sex s nezletilou postupně vylákal již 350.000 Kč, když vyplacení dalších 200.000 Kč od čtyř dalších mužů policie včasným zákrokem zabránila. Inzerát tedy nelhal. Pro redaktora Vavřince to bylo překvapení skutečně nezapomenutelné.

Otázky

1. Jak trestně právně posoudíme jednání redaktora Vavřince? Odůvodněte
2. Jak trestně právně posoudíme jednání Ferdinanda? Odůvodněte

3. Předpokládejme, že s ohledem na dosavadní Vavřincovu bezúhonnost, jeho plné doznání, projevenou lítost a zejména s ohledem na závěry znaleckého posudku soud upustil od jeho potrestání, ovšem za současného uložení ochranného sexuologického léčení v ambulantní formě. Dnem vyhlášení rozsudek nabyl právní moci, protože se všechny oprávněné osoby vzdaly odvolání. Po jaké době od právní moci tohoto rozsudku nastane fikce, že se na Vavřince bude hledět, jako by nebyl odsouzen? Odůvodněte.
4. V přípravném řízení ve věci obviněného Ferdinanda byl sepsán úřední záznam o podání vysvětlení jedním svědkem. Za jaké podmínky může být tento úřední záznam o podání vysvětlení čten jako listinný důkaz v hlavním líčení vedeném proti obžalovanému Ferdinandovi? Odůvodněte.
5. Ferdinand byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Prostřednictvím svého obhájce podal včas proti rozsudku odvolání, které však postrádalo jakéhokoliv odůvodnění. Předseda senátu soudu prvního stupně tento nedostatek sice zjistil, avšak reagoval na něj pouze tak, že když spis s odvoláním předkládal odvolacímu soudu upozornil odvolací soud na chybějící odůvodnění. Odvolací soud proto rozhodl tak, že odvolání odmítl. Bylo rozhodnutí odvolacího soudu správné? Odůvodněte.
6. Předpokládejme, že celé trestní řízení proti Ferdinandovi bylo vedeno jako řízení proti uprchlému. Má obhájce obžalovaného Ferdinanda při podání odvolání proti odsuzujícímu rozsudku postavení strany? Odůvodněte.
7. Ve zcela jiné trestní věci byl Mojmir obžalován ze skutku záležejícího v tom, že po dobu více jak jednoho roku vědomě a bez vážného důvodu neplatil soudem stanovené výživné na svoji nezletilou dceru. Po zahájení hlavního líčení Mojmir přítomné matce své dcery celé dlužné výživné v hotovosti uhradil. Učinil tak však výlučně z obavy, aby mu soud v odsuzujícím rozsudku neuložil povinnost zdržet se řízení motorových vozidel. Soud zjistil, že výživa a zaopatření nezletilé nebylo ohroženo, neboť bylo v potřebné míře zajištěno rodiči matky dítěte. Proto soud trestní stíhání Mojmíra zastavil. Bylo rozhodnutí soudu správné? Odůvodněte.

Poznámka

1. U všech závěrů obsažených v odpovědích týkajících se subsumpce případu pod zákonné ustanovení musí být ustanovení přesně citováno (nejen jeho název, ale i číslo paragrafu, odstavce, písmeno, alinea).
2. Při subsumpci musí být provedena konfrontace požadavků obsažených v zákonném ustanovení se skutkovým zjištěním (podobně jako to činí soud ve výroku rozsudku).
3. Závěry obsažené v odpovědích musí být náležitě odůvodněny (např. třeba uvést, proč třeba určité jednání posuzovat jako účastenství ve formě návodu, a nikoli jako spolupachatelství).

Varovný příběh redaktora Vavřince - řešení

1. Pokus přečinu navazování nedovolených kontaktů s dítětem podle § 21 odst. 1, § 193b tr. zák.

Redaktor Vavřinec toužil po „nevšedních sexuálních zážitcích,“ a proto kontaktoval Niké, která v inzerátu nabízela „nezapomenutelnou rozkoš“. Z emailové korespondence měl informaci, že jí je teprve 14 let, tedy že je osobou mladší 15 let. Přesto Niké navrhl schůzku v pokoji v penzionu, a to v úmyslu vykonat s ní pohlavní styk, o čemž ostatně vedli předem mailovou korespondenci.

V zadání blíže nespecifikovaný pohlavní styk s osobou mladší 15 let naplňuje zákonné znaky trestného činu pohlavního zneužití podle § 187 odst. 1 tr. zák., a to přinejmenším ve formě „jiného způsobu pohlavního zneužití“.

Vavřinec tedy navrhl osobě, o které se domníval, že je dítětem mladším 15 let, setkání, a to v úmyslu spáchat trestný čin pohlavního zneužití podle § 187 tr. zák. Tím (podle své představy) naplňoval zákonné znaky trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem podle § 193b tr. zák.

Trestný čin podle § 193b tr. zák. je trestným činem úmyslným (§ 13 odst. 2 tr. zák.), na který stanoví zákon trest odnětí svobody s horní hranicí 2 let, tedy nepřevyšující 5 let. Podle § 14 odst. 2 tr. zák. se proto jedná o přečin.

Ve skutečnosti však adresátem tohoto návrhu byl šedesátiletý Ferdinand, který se za čtrnáctiletou Niké jen vydával, nikoliv tedy dítě mladší 15 let. V daném případě tak jednak chyběl zákonem požadovaný předmět útoku (dítě mladší 15 let), jednak nebyl porušen chráněný zájem (mravní, psychický a tělesný vývoj dětí). Jednalo se tak o jednání namířené proti nezpůsobilému předmětu, resp. na nezpůsobilý objekt.

Z těchto důvodů nemohlo dojít k dokonání trestného činu, ale jedná se pouze o (nezpůsobilý) pokus ve smyslu § 21 odst. 1 tr. zák.

Tedy Vavřinec uskutečnil jednání bezprostředně směřující k setkání s dítětem mladším 15 let v úmyslu osobu mladší 15 let jiným způsobem pohlavně zneužít, avšak k dokonání činu nedošlo.

2. Ferdinand se dopustil pokusu zločinu vydírání podle § 21 odst. 1, § 175 odst. 1, 2 písm. d) tr. zák., spáchaného ve formě pokračování v trestném činu podle § 116 tr. zák.

Výhrůžka, že emailová korespondence s (údajně) čtrnáctiletou dívkou, jejímž obsahem bylo sjednání schůzky za účelem pohlavního styku, bude zaslána manželce a zaměstnavateli Vavřince, jejímž důsledkem by reálně mohl být rozvod manželství, ostuda a ztráta zaměstnání, je pohrůžkou jiné těžké újmy.

Ferdinand touto pohrůžkou nutil Vavřince, aby mu zaplatil 50 000 Kč, tedy jiného nutil, aby něco konal.

Byly tak naplněny zákonné znaky trestného činu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zák., k jehož dokonání není třeba, aby pachatel poškozeného také úspěšně „donutil“ k zaplacení peněžní částky.

Ferdinand se svého jednání dopouštěl proto, aby získal peníze na zaplacení svého více jak půlmilionového dluhu. Částka převyšující půl milionu korun, představuje podle § 138 odst. 1 tr. zák. značnou škodu. Ferdinand tak jednal v úmyslu způsobit značnou škodu ve smyslu § 175 odst. 2 písm. d) tr. zák.

Trestný čin vydírání podle § 175 odst. 2 tr. zák. je trestným činem úmyslným (§ 13 odst. 2 tr. zák.) a zákon na něj stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí 8 let, tedy převyšující 5 let. Podle § 14 odst. 3 tr. zák. se proto jedná o zločin.

V těch případech, ve kterých skutečně došlo k zaplacení požadované částky, byla adresátům výhrůžky způsobena škoda ve výši 350 000 Kč.

V těch případech, ve kterých včasný zákrok policie vyplacení požadované částky zabránil, ke vzniku další škody ve výši 200.000 Kč nedošlo. Jednalo se tak ze strany Ferdinanda o jednání bezprostředně směřující ke vzniku takové škody, tedy o jednání ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zák.

Jednotlivé „vyděračské“ emaily představovaly dílčí útoky, které byly vedeny jednotným záměrem (získat peníze na zaplacení dluhu), v souhrnu naplňovaly (byť dílem jen ve stadiu pokusu) skutkovou podstatu stejného trestného činu [vydírání podle § 175 odst. 2 písm. d) tr. zák.], byly spojeny stejným způsobem spáchání (zasláním emailu s pohrůžkou zveřejnění emailové korespondence), s blízkou časovou souvislostí (během jednoho měsíce) a se stejným předmětem útoku (zájemci o sex s nezletilou). Jedná se proto o dílčí útoky pokračujícího trestného činu ve smyslu § 116 tr. zák.

Ferdinand tedy dílčími útoky pohružkou jiné těžké újmy jiného nutil, aby něco konal, a bezprostředně směřoval takovým činem ke způsobení značné škody v úmyslu značnou škodu způsobit, přičemž k dokonání, tj. ke způsobení značné škody, nedošlo.

3. Fikce, že se na Vavřince, od jehož potrestání bylo pravomocně upuštěno, hledí, jako by nebyl odsouzen (§ 46 odst. 4 tr. zák.), nastane až po ukončení výkonu ochranného léčení, § 105 odst. 7 tr. zák.

Podle § 46 odst. 4 tr. zák. upustil-li soud od potrestání, hledí se na pachatele, jako by nebyl potrestán.

Podle § 98 odst. 1 tr. zák. je ochranné léčení je jeden z druhů ochranného opatření.

Z ustanovení § 105 odst. 7 tr. zák. vyplývá, že nebylo-li dosud vykonáno nebo jinak ukončeno uložené ochranné opatření, nemůže nastat fikce, že se na pachatele hledí jako by nebyl odsouzen.

(Výkon ochranné léčení může být ukončen propuštěním z ochranného léčení (§ 99 odst. 6 tr. zák.) nebo upuštěním od výkonu ochranného léčení (§ 99 odst. 7 tr. zák.).

4. Podle § 211 odst. 6 tr. řádu lze úřední záznam o podaném vysvětlení číst jako důkaz v hlavním líčení jen pokud s tím státní zástupce i obžalovaný souhlasí.

Podle § 158 odst. 6 tr. řádu. se o obsahu vysvětlení sepiše úřední záznam.

Podle téhož ustanovení lze úřední záznam v řízení před soudem užít jako důkaz pouze za podmínek stanovených trestním řádem.

Podle § 211 odst. 6 TR lze v hlavním líčení číst úřední záznam o vysvětlení osob se souhlasem státního zástupce a obžalovaného.

(Pro případ zjednodušeného hlavního líčení tak stanoví § 314d odst. 2 tr. řádu.)

5. Rozhodnutí odvolacího soudu nebylo správné. Podle § 253 odst. 4 tr. řádu nelze odvolání odmítnout podle § 253 odst. 3 tr. řádu, pokud soud prvního stupně nepostupoval podle § 249 odst. 1, § 251 odst. 1 tr. řádu.

Podle § 249 odst. 1 tr. řádu musí být odvolání odůvodněno tak, aby bylo patrné, ve kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou vytýkány rozsudku nebo řízení, které rozsudku předcházelo.

Podle § 251 odst. 1 tr. řádu nesplňuje-li odvolání, které za obžalovaného podal jeho obhájce, náležitosti odvolání podle § 249 odst. 1 tr. řádu, vyzve předseda senátu odvolatele, aby byly vady odstraněny ve lhůtě pěti dnů a upozorní, že jinak bude odvolání odmítnuto podle § 253 odst. 3 tr. řádu.

Podle § 253 odst. 2 tr. řádu odvolací soud odmítne odvolání, které nesplňuje náležitosti obsahu odvolání.

Avšak podle § 253 odst. 3 tr. řádu odmítnout odvolání nelze, jestliže nebyla oprávněná osoba řádně poučena podle § 249 odst. 1 tr. řádu.

Ze zadání otázky vyplývá, že když předseda senátu soudu prvního stupně vadu odvolání zjistil, omezil se pouze na upozornění odvolacího soudu na tuto skutečnost, ale nezaslal odvolateli výzvu k odstranění vad, nestanovil mu k tomu pětidenní lhůtu a nepoučil ho, že nebudou-li vady odvolání ve stanovené lhůtě odstraněny, bude odvolání odmítnuto. Za této situace nemohl odvolací soud odvolání odmítnout.

(Odvolací soud měl soudu prvního stupně spis i s odvoláním vrátit a vyzvat jej, aby postupoval podle § 251 odst. 1 tr. řádu)

6. Nikoliv, protože procesní úkon (podání odvolání) nečiní svým vlastním jménem, ale jménem obžalovaného (jako jeho zástupce).

V řízení před soudem se podle § 12 odst. 6 tr. řádu stranou rozumí mimo jiné i osoba, která podala opravný prostředek. Podstatným znakem institutu „strany“ v trestním řízení však je, že taková osoba činí procesní úkon (v daném případě podání opravného prostředku) *svým vlastním jménem*.

Obhájce (byť uprchlého) však procesní úkony (například podání opravného prostředku) nečiní vlastním, ale jménem obžalovaného, kterého zastupuje.

(Srov.: Jelínek J. a kol., Trestní právo procesní, 5. vydání, Leges, 2018, str. 191; Fenyk J., Císařová D., Gřivna T. a kol., Trestní právo procesní, 6. vydání, Wolters Kluwer, 2015, str. 117.)

7. Nikoliv, soud měl obžalovaného zprostit obžaloby podle § 226 písm. e) tr. řádu.

Zaviněné neplnění zákonné povinnosti vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší čtyř měsíců naplňuje zákonné znaky přečinu zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zák.

Podle § 197 tr. zák. trestní odpovědnost za tento trestný čin zaniká, jestliže trestný čin neměl trvale nepříznivých následků a pachatel svou povinnost dodatečně splnil dříve, než soud prvního stupně počal vyhlašovat rozsudek.

Tyto podmínky byly splněny, protože Mojmír dlužné výživné uhradil hned po zahájení hlavního líčení (tj. ještě před vyhlášením rozsudku) a výživa a zaopatření dítěte nebylo díky rodičům matky ohroženo (zanedbání plnění vyživovací povinnosti tak nemělo nepříznivé následky).

Skutečnost, že tak Mojmír neučinil dobrovolně, ale pouze proto, aby se vyhnul následkům odsouzení, není relevantní.

Zánik trestní odpovědnosti (zánik trestnosti) však není zákonným důvodem pro zastavení trestního stíhání podle § 223 tr. řádu, ale je zákonným důvodem pro vyhlášení zprošťujícího rozsudku podle § 226 písm. e) tr. řádu.